

Диний бағрикенглик - ёш авлод тарбиясида юксак ахлоқий фазилат

Маржона Даминова
Дурдона Журакулова
Ҳамида Абдумажидова
СамДТУ

Аннотация: Мақолада диний бағрикенгликни тарихий ривожланиши ва ҳозирги ҳолати ҳамда ушбу ходисани ёшлар тарбиясида юксак ахлоқий фазилатларни тарбиялашдаги ўрни ва аҳамияти кўрсатилган.

Калит сўзлар: дин, диний бағрикенглик, миллатлараро тотувлик, конфессия, виждон эркинлиги, мотуридия таълимоти, ҳаракатлар стратегияси.

Religious tolerance is a high moral virtue in the education of the young generation

Marjona Daminova
Durdona Jurakulova
Hamida Abdumajidova
SamSTU

Abstract: The article shows the historical development and current state of religious tolerance, as well as the role and importance of this phenomenon in the upbringing of high moral qualities in the education of young people.

Keywords: religion, religious tolerance, inter-ethnic harmony, confession, freedom of conscience, doctrine of moturidia, action strategy.

Дин азалдан инсон маънавиятининг таркибий қисми сифатида одамзоднинг юксак идеаллари, ҳақ ва ҳақиқат, инсоф ва адолат тўғрисидаги орзу-армонларини ўзида мужассам этган, уларни барқарор қоида шаклларида мустаҳкамланиб келаётган ғоя ва қарашларнинг яхлит бир тизимидир. Қуръони Каримда “дин” турли маъноларда 100дан ортиқ мартаба ишлатилган.

Мамлакатимизда турли динларга эътиқод қиладиган фуқаролар учун ўз диний маросимларини ўтказиш ва мамлакат ҳаётида фаол иштирок этишлари учун етарли шарт-шароитлар яратилган. 1998 йили 1 май куни қабул қилинган янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикасида “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги қонунни қабул қилинганлиги ва ушбу қонунда

виждон эркинлиги ҳамда ҳар бир кишининг эркин эътиқод қилиш ҳуқуқлари ўз аксини топган.

Ўзбекистоннинг доимий аҳолиси сони 2022 йил 9 декабрь ҳолатига 36 миллиондан ошди. Адлия вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмалари томонидан республикада 16 конфессияга мансуб, жами 2 минг 318 та диний ташкилотлар рўйхатдан ўтказилган. Шулардан 2 минг 127 таси исломий, 191 таси ноисломий. Булардан 2099 таси масжид ва 184 тасини черковлар ташкил этади. Ўзбекистон фуқароларининг 94% дан зиёд қисмини ислом динига эътиқод қилувчилар ташкил этса, аҳолининг 3,5 % православ, қолганларни бошқа вакиллари ташкил этади. Жумладан, 2100 тадан ортиқ масжид, Тошкент ислом институти, Мир Араб олий мадрасаси, 9та мадраса, Рус православ черкови Тошкент ва Ўзбекистон епархияси, Православ семинарияси, Рим-католик черкови, Евангель христиан-баптистлар черкови, Тўлиқ инжил христианлар черкови, Протестант семинарияси, Еттинчи кун христиан-адвентистлар черкови, Евангель-лютеранлар черкови, Корейс протестант черковлари, Арман апостоллик черкови (жами 151 та христиан черкови), 8та яҳудий, 6 та баҳоий диний жамоаси, 1 та Кришнани англаш жамияти ва 1 та Будда ибодатхонаси ҳамда Ўзбекистон Библия китоб жамияти фаолият юритмоқда¹.

Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Исом Каримов шундай деб ёзади: “Муқаддас динимизнинг ҳаққонийлиги ва поклиги, инсонпарварлиги ва бағрикенглиги, одамзодни доимо эзгуликка чорлаши, ҳаёт синовларида ўзини оқлаган қадрият ва анъаналарни аждодлардан авлодларга етказишда беқиёс ўрни ва аҳамияти билан боғлиқ”. Демак, ислом дини билан бир қаторда дунёдаги динларнинг барчаси эзгулик ғояларига асосланади, у ҳалоллик, тинчлик, яхшилик ва дўстлик каби бир қанча эзгу фазилатларга таянади. Инсонларни меҳр-оқибат, инсонпарварлик ва бағрикенгликка даъват этади.

АҚШнинг собиқ президенти Жорж Буш бутун дунё мусулмонларига Рамазон ойи муносабати билан йўллаган табригида: “...Америка халқи шаклланишида турли дин вакиллари катта роль ўйнади. Исом-тинчликсевар дин. Мусулмонлар бизнинг жамиятимиз ва дунё ҳамжамияти ривожига катта ҳисса қўшди. Барча америкаликлар сингари биз ҳам эътиқод эркинлигинингизни ҳурмат қиламиз. Биз барча дин вакилларини бирдай эътироф этамиз. Биз озодлик ва ўзаро муносабатлар гуллаб-яшнаши учун ҳамкорлик қиларканмиз, бу билан ўз порлоқ келажагимиз пойдеворини мустаҳкамлашга ҳам ҳисса қўшамиз”².

¹ Ў. Ҳасанбоев. Ўзбекистонда давлат ва дин муносабатлари: диний ташкилотлар, оқимлар, мафкуравий курашнинг долзарб вазифалари. “ТИУ” Т-2014. 27-бет

² Халқ сўзи газетаси. 2008 йил 25 август, №152

Миллий ғоямизнинг энг муҳим ғояси - динлараро бағрикенглик ғоясидир. Диний бағрикенглик ғояси хилма хил диний эътиқодга эга бўлган кишиларнинг бир замин, бир ватанда буюк ғоя ва ниятлар йўлида ҳамжиҳат, ҳамкор бўлиб яшашини, фаолиятини англатади. Азал-азалдан диёримизда ислом, насронийлик яҳудийлик каби динлар ёнма-ён яшаб келган. Асрлар давомида йирик шаҳарларимизда масжид, черков ва синагогалар мавжуд бўлиб, турли миллат ва динга мансуб бўлган қавмлар ўз диний амалларини эркин адо этиб келган. Тарихимизнинг энг мураккаб, оғир даврларида ҳам улар ўртасида диний можаролар бўлмаган халқимизнинг динлараро бағрикенглик борасида катта тажрибага эга эканлигидан далолат беради.

Диний бағрикенгликнинг устуворлигига эришишда диний ташкилотларнинг мавжуд ҳуқуқий ҳужжатлар талаблари доирасида фаолият олиб боришнинг ўзига хос ўрни бор. Хусусан, яширин диний фаолиятга йўл қўйилмаслиги турли кўринишлардаги мутаассиблик ва экстремизмнинг олдини олишга, конфессиялар ўртасида ўзаро мурося ва ҳурмат, тинчлик ва тотувликни мустаҳкамлашга хизмат қилади. Шунингдек диндан, давлатга ва Конституцияга қарши тарғибот олиб боришда, жамиятнинг маънавий-ахлоқий негизларини издан чиқаришга қаратилган, шахснинг шаъни ва кадр-қимматини камситувчи ва бошқа шунга ўхшаш хатти-ҳаракатларда фойдаланишга йўл қўймаслик ҳам ниҳоятда муҳим ҳисобланади.

Шарқ фалсафаси ва ислом таълимотида бағрикенглик, миллатлараро тотувлик, ёш авлоднинг таълим-тарбияси, унинг одоб ахлоқи ҳақида жуда кўп қимматли маслаҳатлар, фикрлар, мулоҳазалар мавжуд. Жумладан, диний бағрикенглик билан боғлиқ қадриятларни буюк аллома, мотуридия йўналишининг асосчиси Самарқандда яшаб ижод этган Абу Мансур Мотуридийнинг (870-944) асарларида баён этилган. Улар: “Таъвилот аҳлис-сунна”, “Китоб ат-тавҳид”, “Рисола фил-ақида”, “Рисола фил-иймон”, “ал-Мақолат”, “Китоб ал-жадал” ва бошқалар. Мотуридийнинг Қуръон тафсирига бағишланган, ислом оламида жуда кенг танилган “Таъвилот аҳлис-сунна” асарида “Ҳаж” сураси 40-оят тафсирида: “Черков ва синагогаларни вайрон этиш ман этилади. Шунинг учун ҳам, мусулмонлар юртида шу давргача улар бузилмай сақланиб қолган. Бу масалада аҳли илм орасида ихтилоф йўқдир”, деб қатъий таъкидлайди. Самарқандлик яна бир фақиҳ, муфассир Абу Лайс ас-Самарқандий (ваф.1310) эса ўзининг “Баҳр ал-улум” номли тафсир китобида Қуръондаги “Мумтаҳана” сурасининг 8-9 оятлари шарҳида “Сизлар билан динда уруш қилмаган ўзга дин вакиллари билан борди-келди қилинг, улар билан адолатли муомала қилинг” деб ёзади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2016 йил 18 октябрда Ислом ҳамкорлик ташкилоти Ташқи ишлар вазирлари кенгаши 43-

сессиясининг очилиш маросимида сўзлаган нутқида: ушбу анжуманнинг “Таълим ва маърифат - тинчлик ва бунёдкорлик сари йўл” мавзуси асосий ғоя этиб белгиланганлиги чуқур рамзий маънога эга эканлигини таъкидлади. Бу ғоя “Бешиқдан қабргача илм изла” деган машҳур ҳадисга ҳамоҳангдир.

Дунё шиддат билан ўзгариб, барқарорлик ва халқларнинг мустақкам ривожланишига раҳна соладиган турли янги таҳдид ва хавфлар пайдо бўлаётган бугунги кунда маънавият ва маърифатга, ахлоқий тарбия, ёшларнинг билим олиш, камолга етишга интилишига эътибор қаратиш ҳар қачонгидан ҳам муҳимдир.

“Таълим ва маърифат- тинчлик ва бунёдкорлик сари йўл” шиори Ислом ҳамкорлик ташкилотининг бугунги анжуманни мавзуси этиб белгилангани бежис эмас.

Негаки, мазкур анжуман сизу бизнинг буюк аجدодларимиз киндик қони тўкилган Ўзбекистон заминида бўлиб ўтмоқда.

Имом Бухорий, Бурҳониддин Марғиноний, Исо ва Ҳаким Термизийлар, Маҳмуд Замахшарий, Муҳаммад Қафқол Шоший, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрор Валий, Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий ва бошқа кўплаб даҳолар номи нафақат ислом, айни вақтда жаҳон цивилизацияси тарихида ҳақли равишда олтин ҳарфлар билан битилган ³.

Х асрда яшаган мутафаккир “Имом ал-Худа” (Ҳидоят йўлининг имоми) деб шуҳрат қозонган Абу Мансур Мотуридий томонидан асос солинган мотуридия таълимоти бутун ислом оламида кенг тарқалган.

Мотуридия таълимоти илм эгаллаш жараёнида бағрикенглик ғояси асосида инсон ақл-заковатининг ўрни ва аҳамиятига юксак эътибор қаратади. Бу ўз навбатида ушбу навбатида ушбу таълимотнинг кенг оммалашувида муҳим ўрин тутган. Бундай ғояларга бугунги кунда ҳам инсоният катта эҳтиёж сезмоқда ⁴.

Президентимизнинг 2017 йил 7 февралда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича “Ҳаракатлар стратегияси” тўғрисидаги Фармонининг бешинчи йўналишида диний бағрикенгликни таъминлаш масаласига катта эътибор берилган. Жумладан, конфессиялараро тинчлик ва тотувликни янада мустақкамлаш вазифалари белгилаб берилган. Бу эса Ўзбекистонда динлараро, конфессиялараро, фуқаролараро ўзаро муносабатларни янги босқичга чиқаришга асос бўлиб хизмат қилади.

Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 19 сентябрь куни БМТ Бош Ассамблесининг 72-сессиясида халқаро ҳамжамятга: “Биз муқаддас

³ Шавкат Мирзиёев Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1. Тошкент - “Ўзбекистон” -2018. 27 -28 бетлар.

⁴ Ушбу китоб, 29-бет.

динимизнинг азалий кадриятларимиз мужассамининг ифодаси сифатида беҳад кадрлаймиз. Биз муқаддас динимизни зўравонлик ва қон тўкиш билан бир қаторга қўядиганларни қатъий қоралаймиз ва улар билан ҳеч қачон мурося қила олмаймиз", - деб мурожаат қилди ⁵.

Марказий Осиёда барқарорлик ва изчил тарққиётни таъминлашнинг устувор йўналиши - экстремистик ғояларга қарши қатъий курашишдан иборатдир. Кўпинча ҳаётга энди қадам қўяётган ёшлар унинг таъсирига тушиб қолмоқда. Марказий Осиё - аҳолининг ёши бўйича энг "ёш" минтақалардан биридир: бу ерда аҳолининг 60 фоизини ёшлар ташкил этади ва бу дунё бўйича ўртача кўрсаткичдан анча юқоридир.

Давлатимиз раҳбари БМТга аъзо давлатларга БМТ Бош Ассамблеянинг яқинда Нью-Йоркда бўлиб ўтган сессиясида "Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисида"ги халқаро конвенцияни ишлаб чиқиш ҳамда "Маърифат ва диний бағрикенглик" деб номланган махсус резолюцияни қабул қилиш таклифини билдирди. Ушбу резолюция мамлакатимизда қарор топган бағрикенглик ва ўзаро ҳурмат, диний эркинликни таъминлаш, эътиқод қилувчиларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш, уларнинг камситилишига йўл қўймаслик каби вазифаларни халқаро миқёсида амалга ошириш зарурлигини кун тартибидаги асосий масала сифатида қайд этди.

2017 йил 10 сентябрь куни Қозоғистон Республикасида бўлиб ўтган Ислом Ҳамкорлик Ташкилотининг фан ва технологиялар бўйича биринчи саммитида билдирган фикр-мулоҳазалари Ўзбекистонда диний соҳадаги сиёсат барқарор ва изчил бораётганини ифодалаб берди. 2017 йилнинг 10-11 ноябрь кунлари қадимий ва навқирон Самарқанд шаҳрида ўтган халқаро конференцияда мамлакатимиз Президенти "Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик" мавзусидаги халқаро конференцияда нутқ сўзлаб, минтақада барқарорликни таъминлаш учун Ўзбекистон давлати амалий ҳамкорликка тайёрлиги ва унга астойдил интилиши, шунингдек, барча Марказий Осиё мамлакатларининг умумий келажак учун масъулиятни ҳис этиши минтақанинг барқарор ривожланиши ва фаровонлигининг мустаҳкам пойдевори ва кафолати эканлигини таъкидлади. Минтақамиз ёшларининг муносиб келажagini таъминлаш учун муҳим ва зарур бўлган аниқ вазифалар ҳақида тўхталди. Жумладан, минтақамиздаги барча мамлакатлар терроризм, диний экстремизм, трансмиллий жиноятчилик ва наркотрафик таҳдидларига ҳамжихатликда курашишни биргаликда амалга ошириш ва бу йўлда самарали ҳамкорлик механизмларни таъминлаш зарурлигини айтди ⁶.

⁵ Ориф Аюпов, Дунё сиёсат жамият. Қайта тўлдирилган 8-нашр, Гулистон-2018 - 22-бет.

⁶ Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 11 ноябрь, № 228

Ушбу ташаббусларни Марказий Осиёнинг барча мамалакатлари қўллаб-қувватлагани ёшлар ўртасида радикал қарашлар тарқалишининг олдини олиш, тўғри йўлдан адашганларни ижтимоий реабилитация қилиш ва уларни соғлом ҳаётга қайтаришга тайёрлигимизнинг амалдаги яққол ифодаси сифатида намоён бўлади.

Ёшлар ўртасида соғлом дунёқарашни шакллантириш, диннинг тинчликпарвалик, бағрикенглик моҳиятини, илм-маърифатнинг маалакат ривожига таъсирини тушунтириш миллий қадрият ва мутафаккирларининг илмий-маънавий меросини тадқиқ этиш орқали эришилади. Шунинг учун ҳам охириги бир йил давомида мамалакатимизда диний соҳада ҳам бир қатор нуфузли ишлар амалга оширилди. Жумладан, Имом Бухорий, Имом Термизий халқаро илмий тадқиқот марказлари, Тошкентда Ислом цивилизацияси маркази барпо этилгани, Ислом академиясининг очилиши, ҳудудларда илмий марказлар ташкил этилгани, шунингдек буюк алломаларимизнинг ноёб асарлари тадқиқ этилаётганлигини алоҳида эътироф этиш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони “Ўзбекистон республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”. “Адолат” 2017.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган “Марказий Осиё: ягона тарих ва умумий келажак, барқарор ривожланиш ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик” мавзусидаги халқаро конференцияда сўзлаган нутқи . Халқ сўзи. 2017 йил 11 ноябрь, №228

3. Шавкат Мирзиёев Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1. Тошкент - “Ўзбекистон”-2018.

4. Ислом Каримов “Юксак маънавият - енгилмас куч” асари. Т. “Маънавият” 2008.

5. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. – Т.: ЎМЭ, 2003, 6-жилд

6. Қурбон Али Жуманиёз Ортиқ ўғли “Маънавиятнинг етти хазинаси” Т. “Шарқ”, 2013.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Тошкент Ислом Университети Исломшунослик илмий-тадқиқот маркази “Диншунослик асослари”. Т.”ТИУ” 2013

8. Ўткир Ҳасанбоев “Ўзбекистонда давлат ва дин муносабатлари: диний ташкилотлар, оқимлар, мафкуравий курашнинг долзарб йўналишлари”. “ТИУ” нашриёт матбаа-бирлашмаси Т. 2014

9. Айдарбек Тулепов. ИШИД фитнаси. Т.: “Мовароуннаҳр”. 2015 йил.

10. Ориф Аюпов, Дунё сиёсат жамият. Қайта тўлдирилган 8-нашр, Гулистон-2018.

11. Hamida A. PHILOSOPHICAL AND METHODOLOGICAL ISSUES OF THE PARADIGMAL APPROACH TO THE CONCEPT OF MODERNIZATION //Archive of Conferences. - 2020. - Т. 10. - №. 1. - С.15-18.

12. Ж.Фазлиддинов, Ҳ.Абдумажидова. Марказий Осиёда ижтимоий-сиёсий муносабатларнинг фаоллашуви ва унга таъсир кўрсатувчи омиллар// Таълим ва ривожланиш таҳлили онлайн илмий журнали -2022. 69-74 Б.

13. Махмудова А. Н. IX-XII асрларда мовароуннаҳрда илм-фан, маданият ривож тарихидан //Yangi O'zbekistonda milliy taraqqiyot va innovasiyalar. – 2022. – С. 272-275.

14. Махмудова А. Н. и др. Роль молодого поколения в формировании современного гражданского общества //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 3 (57).

15. Махмудова А. Н. ПРАВОВАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ В ПРАВОВОМ ГОСУДАРСТВЕ //дистанционные возможности и достижения науки. – 2020. – С. 97.

16. Махмудова А. Н. Шахс ҳуқуқий ижтимоийлашувида ижтимоий назорат тушунчаси ва тизими //международный журнал Консенсус. – 2020. – Т. 1. – №. 1.

17. Nugmanovna M. A. et al. EDUCATION OF TOLERANCE IN YOUNGER GENERATION //Conferencea. – 2022. – С. 52-55.

18. Nugmanovna M. A., Kamariddinovna K. A. Modern biotechnical problems of medicine and their solutions //Archive of Conferences. – 2021. – Т. 13. – №. 1. – С. 169-173.

19. Nugmanovna M. A. et al. EDUCATION OF TOLERANCE IN YOUNGER GENERATION //Conferencea. – 2022. – С. 52-55.

20. Kamariddinovna K. A., Nugmanovna M. A. IMPROVING POPULATION HEALTH THE IMPORTANT TASK OF THE STATE //Archive of Conferences. – 2021. – Т. 17. – №. 1. – С. 204-208.

21. Shokirovna V. S., Nugmanovna M. A. replacing the works of our president Shavkat Mirziyoev in the development of civil society in our country //Archive of Conferences. – 2021. – Т. 17. – №. 1. – С. 200-203.

22. Yevgeniya M., Nugmanovna M. A. FIGHTING CORRUPTION IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN //Archive of Conferences. – 2021. – Т. 15. – №. 1. – С. 171-173.

23. Nugmanovna M. A. The place and significance of social and legal control in the legal socialization of the individual in civil society //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2022. – Т. 12. – №. 2. – С. 21-33.

24. MUKHAMEDZHANOVNA M. Z., AKMALOVNA U. N., NUGMANOVNA M. A. The Uzbek Model of Bioethics: History and Modernity //MALIM: JURNAL PENGAJIAN UMUM ASIA TENGGARA (SEA Journal of General Studies). – 2020. – T. 21.

25. Nugmanovna M. A. et al. LEGAL PROTECTION OF DOCTORS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN //Conferencea. – 2022. – C. 56-61.

26. Nugmanovna M. A. Action strategy-the basis of a new stage of national development of Uzbekistan //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – T. 11. – №. 1. – C. 774-785.

27. Nugmanovna M. A. Legal socialization and individual deviant rights: relationships //falsafa va hayot xalqaro jurnal. – C. 49.

28. Nugmanovna M. A., Akbaraliyeva U. G. FAMILY IS THE BASIS OF SOCIETY AND STATE //Archive of Conferences. – 2021. – T. 22. – №. 1. – C. 28-31.

29. Sobirjanovna D. D., Aziza M. The Meaning and Functions of a Literary Text as a Factor in the Development of the Aesthetic Culture of the Future Teacher of Primary Education //European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630). – 2021. – T. 12. – C. 256-261.

30. Mahmudova A. Ensuring the competitiveness of the scientific approaches of eco-tourism. A case of Uzbekistan //American Journal of Economics and Business Management. – 2018. – T. 1. – №. 4. – C. 1-8.

31. Kamariddinova K. A., Makhmudova A. N. PROBLEMS OF FORMATION OF TOLERANCE IN SCHOOLCHILDREN IN THE MODERN SCHOOL //Conferencea. – 2022. – C. 112-115.

32. Shokirovna V. S., Nugmanovna M. A. replacing the works of our president Shavkat Mirziyoyev in the development of civil society in our country //Archive of Conferences. – 2021. – T. 17. – №. 1. – C. 200-203.

33. Nugmanovna M. A. The place and significance of social and legal control in the legal socialization of the individual in civil society //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2022. – T. 12. – №. 2. – C. 21-33.

34. Махмудова А. Н. Шахс ҳуқуқий ижтимоийлашувида ижтимоий назорат тушунчаси ва тизими //международный журнал Консенсус. – 2020. – Т. 1. – №. 1.

35. Usmonova L. IMAGE PHILOSOPHY OF CENTRAL ASIAN MINIATURE ART //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 3. – C. 222-226.

36. Rakhmatullaeva U. L. THE MANIFESTATION OF THE EASTERN ROMANTIC SPIRIT IN MINIATURE ART //European science review. – 2021. – №. 5-6. – C. 65-68.

37. Усмонова Л. САМАРҚАНД МИНИАТЮРА САНЪАТИ МАКТАБИНИНГ ЭСТЕТИК ВА РОМАНТИК ХУСУСИЯТЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2020. – №. 3. – С. 708-717.

38. Rakhmatullaevna U. L. AESTHETIC ROLE OF FOLK TRADITIONS IN THE DEVELOPMENT OF MINIATURE PAINTING OF THE EAST //Archive of Conferences. – 2020. – Т. 8. – №. 1. – С. 34-35.

39. Махмудов С. Х. ТУРИСТИК ОБЪЕКТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ДАВЛАТ ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ШЕРИКЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ //Интернаука. – 2020. – №. 42-2. – С. 68-69.

40. Махмудов С. Х. и др. ТАРИХИЙ-МАДАНИЙ ТУРИСТИК САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ //Интернаука. – 2020. – №. 25-2. – С. 31-32.

41. Makhmudov S. K. UNCONVENTIONAL ASSESSMENT METHODS TO EVALUATE THE POTENTIAL OF HISTORICAL-CULTURAL TOURIST SITES //GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY. Jan-March. 21 Vol 11 No.01 – С. 62.

42. Bakhromovna S. K. DIRECTIONS OF IMPROVING THE REGULATORY LEGAL BASE OF TOURISM SPHERE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2022. – Т. 2. – №. 1.1 Economical sciences.

43. Bahromovna S. K., Kamariddinova K. A. Theoretical bases of tourism activity and socioeconomic factors of the concept of its priority development //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – Т. 11. – №. 1. – С. 769-773.

44. Суюнова К. Б. ТУРИЗМ СОҲАСИДА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАНИШИ //Иқтисодиётда инновация. – 2020. – Т. 4. – №. 3.

45. Махмудова А. Н. и др. Роль молодого поколения в формировании современного гражданского общества //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 3 (57).

46. Суюнова К. Менеджмент на предприятии: новое веяние под названием «Контроллинг» //Институты и механизмы инновационного развития: мировой опыт и российская практика: сб. науч. ст. – 2014. – С. 385-389.

47. Суюнова К. Б. ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРИЗМ СОҲАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ БУЙИЧА АМАЛГА ОШИРАЛАЁТГАН ИСЛОҲАТЛАР //Интернаука. – 2020. – №. 42-2. – С. 85-86.

48. Мажидов Ш. Ф. Развитие гражданской культуры сквозь призму модернизации образования (на примере Республики Узбекистан). СПб

//Актуальные проблемы социологии культуры, образования, молодежи и управления. – 2016. – С. 585-589.

49. Мажидов Ш. Ф. К вопросу об этнокультурной безопасности (на примере Центральной Азии) //Власть в логике и риторике межнациональных и межконфессиональных отношений. – 2017. – С. 78-81.

50. Мажидов Ш. Ф., Саидова Х. Реформы в сфере образования и личность преподавателя //Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. – 2007. – Т. 5. – С. 225-225.

51. Мажидов Ш. Ф. К вопросу об этнокультурных процессах в Центральной Азии и Европейском Союзе //Евразийство: теоретический потенциал и практические приложения. – 2014. – №. 7. – С. 238-243.

52. Мажидов Ш. Ф. ON THE ISSUE OF ETHNOPOLITICAL ASPECTS OF NATIONAL SECURITY //МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ КОНСЕНСУС. – 2020. – Т. 1. – №. 2.

53. Мажидов Ш. Ф. МИЛЛИЙ ҲАВФСИЗЛИКНИ ЭТНОСИЁСИЙ ЖИҲАТЛАРИ: ЕИ ТАЖРИБАСИ (2000-ЙИЛЛАР БОШИ) //ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ. – 2020. – №. SI-1№ 2.

54. Мажидов Ш. Ф. Философия медицины и медицинский взгляд на философию //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – С. 826-832.

55. Махмудова А. Н. и др. Роль молодого поколения в формировании современного гражданского общества //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 3 (57).

56. Артикова Ш. И. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ //Приоритетные направления развития науки и образования. – 2020. – С. 60-62.

57. Артикова Ш. И. и др. Аҳоли турмуш даражасини оширишда маиший хизмат кўрсатиш соҳасининг ўрни //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 1278-1284.

58. Артикова Ш. И. Маиший хизматлар соҳаси ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари ва шарт-шароитлари //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2022. – №. 6 (154). – С. 33-42.

59. Ilyasovna A. S. METHODS OF EVALUATING THE QUALITY OF HOUSEHOLD SERVICES AND WAYS TO IMPROVE IT //World Economics and Finance Bulletin. – 2022. – Т. 17. – С. 00-00.

60. Ilyasovna A. S. Ways to Develop the Service Area //JournalNX. – С. 72-74.

61. Artikova S. I., Abduraxmonov S. A. O. G. L., Abduraxmonov S. A. O. G. L. Maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining iqtisodiy ahamiyati //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 1182-1189.